

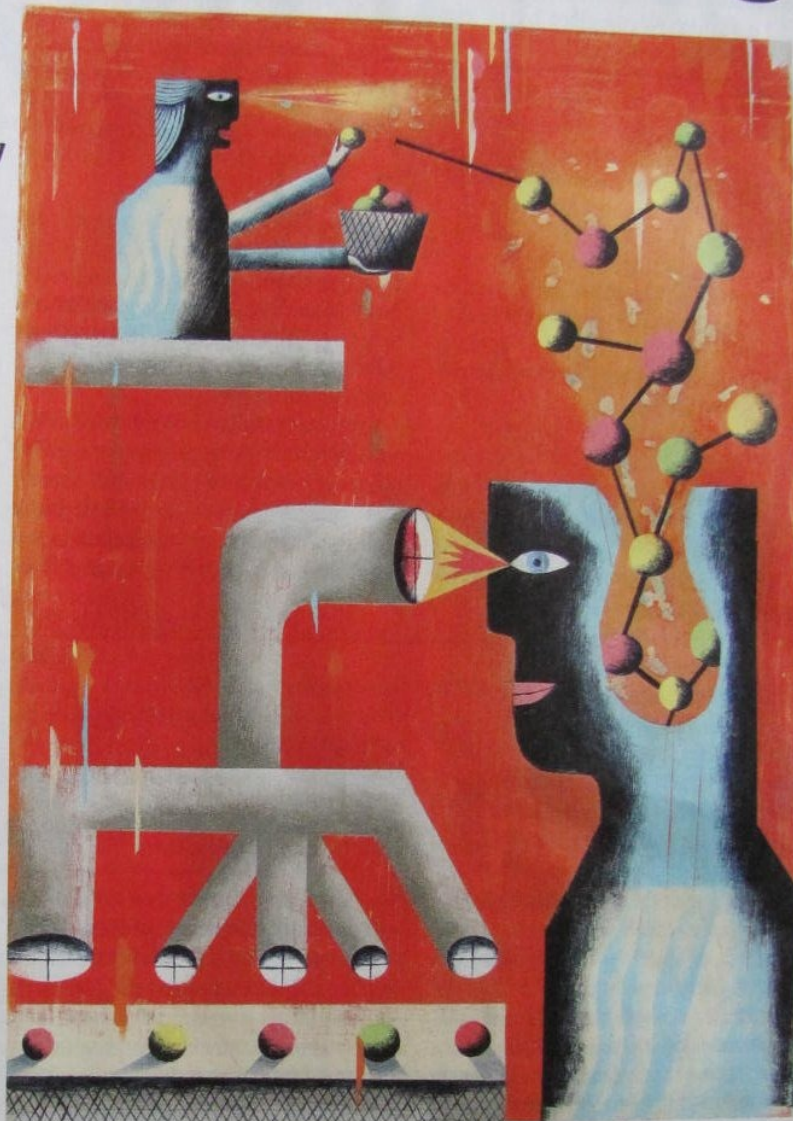
Innovatív adóhatóság

- **A magyar bürokrácia minden rettenete tetten érhető a vállalati innovációt ösztönző korábbi járulékkedvezmény ellenőrzése kapcsán: papírhalmok gyártásának kényszere, nehézkes bizonyítás, akadémikus megközelítés.**
- **A korábbi hiányos törvényi szabályozás miatt sok cég került utólag kellemetlen helyzetbe.**
- **A tét minimum 22 milliárd forint, ennyi adókülönbötet állapított meg eddig a NAV.**

Saját bőrén érezheti az általánosságban gyakran emlegetett bizonytalan jogi környezetet számos vállalat vezetője. Miután az innovációs járulékkal korábban előforduló visszaélések miatt a kormányzat ellenőrzésre kérte az adóhivatalt, a jelek szerint sok jóhiszemű vállalkozás is pórul járhat. Ismerünk olyan esetet, amikor egy francia társaság hazai cégét megbüntették, a vezérigazgatónak pedig az anyavállalattól azt üzenték: nagyot csalódtak amiatt, hogy csalárd módon nem is kutatás-fejlesztést végeztek. Ez már csak azért is kellemetlen, mert hosszú évek bizalmi viszonya szükséges, míg egy-egy leányvállalat a nemzetközi ellátási láncban odáig jut, hogy nagyobb hozzáadott értéket jelentő feladatokat kap. A francia anyacég kíváncsi volt, hol lehet a hiba, és szakértőit Magyarországra küldve végül is arra jutott, hogy szerinte teljesen szabályos k+f tevékenység történt. Ezek után persze kétségesnek látszik, hogy próbálkozik-e a közeljövőben Magyarországon.

MILLIÁRDOS KÜLÖNBÖZETEK

A közbeszédben a kutatás-fejlesztés és az innováció gyakran egymás szinonimájaként tűnik fel, de nem így van, ha adózásról van szó. Nem könnyítette meg a hazai vállalkozások dolgát, hogy a 2004-től bevezetett innovációsjárulék-kedvezményt a saját

vagy mástól megrendelt kutatás-fejlesztési, de hangsúlyozottan nem az innovációs tevékenység alapján lehetett igénybe venni. Az APEH (később a NAV) az innovációs alapról szóló törvény nyúlfarknyi bekezdésére hivatkozva próbálta meg ellenőrizni e kedvezmény igénybevételét. A vállalatok pedig csak a józan észre és a nemzetközi gyakorlatra alapozhattak (lásd a *Sok minden beleférhetne című írást*).

A 2010-es kormányváltás után ráadásul harc indult az innovációs pénzekért, viharos gyorsasággal változtak a felügyelő szervek, a törvényi háttér és indultak ellenőrzések. A nem túl következetes jogalkalmazás a gyakorlatban azt jelentette, hogy a vállalko-

zásokon az évek során gyakran más és más feltételeket kértek számon. Mivel a területen az adóhatóságnak nem igazán volt szakmai kompetenciája, ezért a szabadalmi eljárásban műszaki elbírálói tapasztalattal rendelkező Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalát (SZTNH) jelölték ki 2012 februárjától, amikor nagyszabású revíziókat rendeltek el. Igazán cinikus, hogy ekkor meg is szűnt az innovációsjárulék-kedvezmény.

Többszöri megkeresésünkre a NAV-tól végül három és fél hét után kaptunk egy rövidke választ. Pedig a tapasztalatok szerint ennél rövidebb idő alatt sok száz oldalnyi k+f projekteket is le tudnak a hivatalnál ellenőrizni. Megtudtuk, hogy 2012-ben 155, ▶

2013-ban 197 revízió fejeződött be, a vizsgálatok 90 százaléka valamilyen hiányosság megállapításával zárult. Az ellenőrzések során tavaly 14,9 milliárd forint nettó adókülönböt mutatott ki a NAV, míg 2012-ben 3,3 milliárdot. Négy esetben volt ez jelentős, félmilliárd forint feletti összeg, összesen 10,9 milliárd forint. Az idén a harmadik negyedév végéig 177 revíziót fejeztek be, a vizsgálatok 92 százaléka zárult valamilyen hiányosság megállapításával, és 3,8 milliárdos adókülönböt mutattak ki. Azaz eddig, közel három év alatt 529 vizsgálat és 22 milliárd forint adókülönböt az eredmény. Ez tekintélyes összeg, de minden bizonnyal sokkal nagyobbat is kaszálna a NAV, ha hasonló szigorral, utólagos revíziók keretében ellenőrné a társasági és az iparüzési adó befizetését, valamint az uniós támogatások felhasználását.

MI ITT A PLÁGIUM?

A nem műszaki területeken szép számmal léteztek megkérdőjelezhető projektek, például rengeteg HR-fejlesztés volt eléggé átlátszó. Mégis, ha ilyen sok – arányában 90 százalék feletti! – rendellenesség tapasztalható, felmerülhet, hogy a szabályozással van a gond. Vagy az ellenőrzéssel. Az utóbbi során a revizornak joga van önállóan is eldönteni, hogy az adott tevékenység k+f-nek minősül-e – bármiféle műszaki, tudományos ismeret nélkül, és forrásaink szerint az esetek háromnegyedében ez így is zajlik.

A NAV-nál úgy fogalmaztak, hogy a k+f során megrendelt tanulmány képezi a vizsgálat tárgyát, és lehetőség van plágiumkereső program futtatására.

Ez alapján valószínűsíthető, hogy a revíziókat a tanulmányokra koncentrálnák, noha a k+f-nek nem ez az általános formája, hanem a műszaki-üzleti fejlesztés. A NAV szerint ugyanakkor a bonyolult, speciális szaktudást igénylő minősítés esetén mindig voltak be szakértőt, ha felmerült a szabálytalanság le-

SOK MINDEN BELEFÉRHETNE

■ A hiányos törvényi szabályozás miatt a vállalatok 2012-ig leginkább a statisztikai elszámolásokhoz is használt, OECD által kiadott Frascati kézikönyvet vették figyelembe, ami egy nemzetközileg bevett gyakorlat. E szerint „a kutatás és a kísérleti fejlesztés olyan módszeresen folytatott alkotómunkát jelent, amely a meglévő ismeretanyag bővítésére szolgál [...], valamint arra, hogy ezt az ismeretanyagot új alkalmazások kidolgozására használjuk fel”. A szintén az OECD közreműködésével készült 2005-ös Oslo kézikönyv szerint „az innováció új vagy jelentősen javított termék (áru vagy szolgáltatás), vagy eljárás, új marketingmódszer, vagy új szervezési-szervezeti módszer bevezetése” ●

hetősége. Mindenesetre érdekes kérdés, hogyan kapcsolódik a plágium a kutatás-fejlesztéshez: az előbbi szerzői jogi kérdések esetében releváns, míg itt magát a megvalósított tevékenységet kell vizsgálni. Ha egy vállalat mások eredményeire alapozva fejleszt, akkor is hozhat létre újdonságot.

Ezzel együtt valóban nem könnyű eldönteni, hogy hol húzódik a k+f határa. Amennyiben egy cég például új energetikai rendszer kialakítását rendeli meg, és a megbízott csak a piacon ma is elérhető alkalmazásokat figyelembe véve tervezi meg a napkollektó-

ugyanis alapvetően nem tudományos adatbázisok kutatásával töltik az idejüket.

Az SZTNH szakértői szerepe számos piaci szereplőnél váltott ki értetlenséget. Leginkább azt kifogásolják, hogy a hivatal csak a NAV által átadott írásbeli dokumentumokat vizsgálja. Az SZTNH-nál is megerősítették lapunknak, hogy alapvetően csak ezekből dolgoznak. Eljutott hozzánk egy olyan NAV-határozat, amely a hivatalt pont azért kérte újabb szakvéleményre, mert az csak az így átadott dokumentumokat vette figyelembe, és nem a tevékenységet. A NAV ebben a levélben azt is leírta, hogy szerintük ez helyszíni ellenőrzés nélkül nem megoldható – amitől elzárkózik az SZTNH. Ráadásul az ellenőrzötték közül kevesen tudják, hogy amikor a szakértő bevonásáról értesülnek, jogukban áll további iratokat beküldeni.

Bár az igazságügyi szakértői törvény a tényállás teljes körű feltárását is előírja – amelynek része a minél részletesebb módon történő információszerezés, az érintettek véleményének megismerése –, az SZTNH a nagy ügyszámra hivatkozva nem hajlandó helyszíni vizsgálatra.

Mi több, idén tavasszal, az utóellenőrzések szabályozásakor bele is írták az innovációs törvénybe, hogy az SZTNH csak írásos dokumentációkból dolgozik. Ezt természet-

VIZSGÁLATOK SZÁMA*

	2012	2013	2014**
SZTNH NAV-megkeresés az SZTNH felé	903	840	760
Elkészült SZTNH-szakvélemény	675	918	531
Nemleges vélemény	426	591	330
Részben k+f	20	15	9
NAV Lezárt vizsgálatok	155	197	177

*A NAV cégszámokat adott meg, a szabadalmi hivatal pedig vizsgálatokat, egy vállalatnál több fejlesztést is ellenőrizhettek. **Szeptember végéig. Forrás: SZTNH, NAV

ros, hőszivattyús rendszert, akkor nincs fejlesztés a szakemberek szerint. Ha egy új vezérlési vagy mérési eljárás is készül, akkor már k+f-ről lehet szó. Az SZTNH szakembereinek azt is vizsgálniuk kellene, hogy a megoldás újszerűnek minősíthető-e. Egy k+f projektnél viszont életszerűen előfordulhat, hogy olyasmibe fognak, amit más már megvalósított, csak ők nem tudtak róla – ez nem lesz szabadalmaztatható, de ettől még valós k+f tevékenység. A vállalkozások

HIRDETÉS

NEM FIZETETT? ÁTVERTE? MEGVÉDJÜK AZ ÜZLETI ÉLET ÜTÉSEITŐL!

HASZNÁLJA VISSZAMÉRT, ELŐREJELZŐ CÉGMINŐSÍTÉSÜNKET!

www.bisnode.hu/cegminosités

Bisnode A cégminősítő

sen többen sérelmezték, a hivatal szerint azonban alapvetően az adózó felelőssége, hogy igazolni tudja, jogosult volt a kedvezményre. Szerintük nehezen vehető komolyan olyan kutatás-fejlesztési tevékenység, amelyet nem dokumentálnak megfelelően. Előbukkan a magyar bürokrácia tipikus megoldása: nem a végeredményt, hanem a papírhegyet nézik, a jóhiszeműség sem számít, csak a dokumentációs készség. Az SZTNH-nak amúgy semmiféle érdeke nem fűződik az elmarasztaló döntésekhez. Tevékenységéért ugyanis térítést senkitől sem kap, egyéb hatósági bevételeiből kell kigazdálkodnia munkatársai fizetését, illetve sok esetben – különösen nem műszaki területeken – a külsős szakértők bevonását is. Mivel a hivatal ingyen dolgozik a NAV-nak, az államháztartási kerestfinanszírozás tilalmát felrúgva indul hadba a magyar állam e téren a visszaélések ellen.

PERRE MENNEK

Kevesen vállalják a nyílt konfrontációt a magyar bürokráciával, a dunaharaszti Direct-Line Kft. azonban bíróság előtt is meg szeretné védeni, hogy valós k+f-et végzett ügyfeleinek. Erre azonban esélyük sincs. Ők ugyanis alvállalkozóként kutattak-fejlesztettek azoknak a nagyvállalatoknak, amelyeket vizsgál az adóhatóság. Szerettek volna a közigazgatási eljárási törvény alapján ügyfélként be-

kapcsolódni az ellenőrzésekbe, erre azonban sem a NAV, sem az SZTNH nem adott lehetőséget. Az 1991 óta k+f-fel kiemelten foglalkozó cég a gépiparban, a termelésirányításban és a mérnöki szolgáltatásokban mozog otthonosan. Ezek a területek messze esnek a magyar bürokraták fejében kirajzolódó innovációtól, a tapasztalatok szerint ugyanis az számít az adózás szempontjából is annak, amiből tudományos igényű dokumentáció keletkezik.

Kovács Zoltán, a Direct-Line k+f üzletág-vezetője szerint a magánvállalkozásoknak nehéz dolga van az innovációs területen, mivel a hivatalok gyakorlata alapvetően az akadémiai és állami kutatóhelyekkel kötött megállapodásokat fogadja el, a céges k+f-fel szem-

ben szkeptikus. Pedig annak idején a kedvezmény bevezetésével pontosan a vállalkozások által is felhasználható, üzletközeli innováció segítése volt a cél (lásd a *Volt, nincs című írást*). Van olyan partnerük, amely nem fogadta el az SZTNH elmeszelő értékelését és a NAV büntetését, s perre ment. A másodfokú eljárásban a bíróság új szakértő kirendelését kérte, és az új vélemények kétségbe vonták az állami jelentést.

Nem egyedi egyébként, hogy auditáláshoz kötik a kormányok a kutatás-fejlesztési adókedvezményeket. Így van ez Ausztriában, Horvátországban és Kanadában is. Ezekben az országokban azonban nem visszamenőlegesen auditálnak, hanem a jövőre nézve, kötelező jelleggel, ezért ez transzparens szabályozás. Ráadásul mindhárom országban ingyenes ez a szolgáltatás a cégeknek.

VOLT, NINCS

■ A Medgyessy-kormány által a 2004-es adóévtől bevezetett 0,3 százalékos mértékű járulék eredeti célja az volt, hogy a cégeket ösztönözze innovációra. A kötelezettséget ugyanis nem kellett megfizetni, ha valaki házon belül vagy erre feljogosított szervezetektől megrendelt kutatás-fejlesztési projektbe fogott. Ha már úgyis ki kellett csengetni, szívesebben költötték a vállalatok valós problémáikat megoldó programokra az összegeket. Az intézkedés azon kevesek közé tartozik a magyar gazdaságpolitika újításai közül, amit az OECD több tanulmányában példaértékűnek nevezett. A matolcsyismus idején ilyen ortodox megoldás azonban nem maradt fenn. A második Orbán-kormány a lakosság által közvetlenül érezhető megszorítások helyett a hosszú távú növekedés alapjait felőlő adó- és megszorítási politikába kezdett, és ennek esett áldozatul az innovációs járulék-kedvezmény is. Kezdődött azzal, hogy 2011 után már csak meghatározott állami vagy nonprofit kutatóhelyeknél lehetett az összegeket elkölteni, ellensúlyozandó a kóros alulfinanszírozást. Míg korábban az állam minden befizetett adóforintot kipótolta még egy forinttal, ezt 2011-ben eltörölték. Ma már mindenképpen be kell fizetni a járulékot, és a cégeknek pályáznuk kell saját kutatási projektjeik támogatására. A központosítás jegyében tehát nem a piac, hanem egy állami hivatal határozza meg, ki költson k+f-re. A döntések pedig gyakran kedveznek a stratégiai megállapodásokkal rendelkező multiknak, például a már 3,5 milliárd forintot elnyert GE-nek (*Adó helyett munkát - Figyelő, 2014/19. szám*), noha eredetileg ezeket a forrásokat a hazai kkv-knek szánták. Az innovációs pénzekért felelős intézményrendszer is többször átalakult, jelenleg úgy néz ki, hogy Pálinkás József kormánybiztos lesz az új gazda. ●

PÉNZBEHAJTÁS

Idehaza 2012 óta ugyan már lehetőség van az SZTNH-nál előzetes minősítést kérni, de az idén csak száznál alig többen éltek ezzel. Pedig ez pluszpontokat jelenthet uniós pályázatoknál, továbbá a társasági és a helyi iparűzési adó k+f kedvezményénél is felhasználható. Azt persze szinte mondanunk sem kell, hogy ez nem kötelező érvényű az adóhatóságra, hiszen a NAV saját állásfoglalásait sem tekinti ilyennek. Az is különbség, hogy nálunk ez a szolgáltatás nem ingyenes, 83 ezer forintba kerül, ami ha nem is jelentős, de mindenképp kiadás. Az SZTNH-nál elmondták, hogy ez a szakértői eljárás számukra is könnyebbé jelent, itt ugyanis együtt tudnak működni a cégekkel, van lehetőség személyes konzultációra és segítségnyújtásra. Mindenesetre, ha a pénzbehajtási szándék erősebb az államigazgatásban, mint az innováció ösztönzése, nehéz lesz tudásalapú pályára állítani a hazai gazdaságot.

BUCKSKY PÉTER